

REDACTIA

ARAD, STR. AULICH (ADAM)

ABONAMENTUL

Pentru Anstro-Ungaria:
pe 1 an fl. 10; pe 1/2
an fl. 5; pe 1/4 de an
fl. 2:50; pe 1 lună fl. 1.

Nr. de Duminecă pe
an fl. 2.—

Pentru România și străinătate:
pe an 40 franci.

Manuscripte nu se inapoiază.

ADMINISTRAȚIA

ARAD, STR. AULICH (ADAM)

INSERTIUNILE:

pe 1 și garnison: prima dată
7 cr.; a doua oară 6 cr.;
a treia oară 4 cr. și timbru
de 30 cr. de fiecare publi-
cațiune.

Atât abonamentele cât și
insertiunile sunt a se plăti
înainte.

Scrisori nefrancate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

Anul II.

Număr de Duminecă

Nr. 10.

Azi așa, mâne altfel.

(S) „Batjocură mai scârboasă și mai îndrăzneată nici nu se poate închipui, de cum a fost lipsa Valahilor de la marea serbare a poporului maghiar din care și ei fac parte. Ear pentru acest păcat vinovați sunt în locul dintău agitatorii valahi, cari întreg poporul valah au știut să-l țină departe de serbările strălucite, — așa scrie „Arad és Vidéke“ de la 5/17 Martie.

Cu alte cuvinte „patrioții“ maghiaroveni de la numita foaie ar fi dorit să luăm și noi parte la serbarea zilei de 15 Martie, un lucru pe care de altfel nu l'a făcut nici însuși guvernul unguresc. Și fiind că n'am iluminat ei am stat departe de la ori-ce serbare, Luni seara ni s'au spart Alunneul și Seminarul, ear acum foile ungurești ne ocărăsc ca la ușa cortului.

Nu o să ne oprim asupra ocărilor aruncate asupra noastră. De ce să ne amestecăm în țările?

E de știut însă asupra altui lucru. Foaia ungurească kossuthista spune anume că facem și noi parte din poporul ungar — vorbind în înțeles politic.

Foarte bine. Așa e: suntem și noi cetățeni ai statului ungar.

Să facă bine să spună însă foaia ungurească, cam ce bunătați avem pe urma acestei „cetățenii“? Caci noi afiara doar că ni se cere dare și să slujim în armată, incolo numai prigoniriile de tot felul le simțim. Credem bueros, că-i supără pe șovinști când ved că la zile când, într'adevăr, ar trebui să prăznuim cu toții, ei rămân singuri. Nu e cu ei Imperatul, lipsesc România, Sașii, Sârbii și Slovaci.

De ce?

Măta de ce.

Nainte cu jumătate de veac, când au silit pe bêtărâul Impêrat Ferdinand să le dea drepturi, de naționalități nici o grije n'au avut. Toate au vrut să le facă așa fel, ca numai neamul unguresc să se întărească. Au ajuns astfel iute-iute în ceartă cu tronul, apoi cu naționalitățile și în urmă la — revoluție!

Dela 1849 până la 1867 au răbdat apoi și ei, simțind — cel puțin așa s'ar strigau — ce va să zică domnie strălucită, domnie în care nu se petreceau toate după pofta lor.

N'au învățat însă nimic.

Așa, că după-ce 30 de ani au fost lăsați în dragă voie, să chivernisescă toate și să conducă țeara cum le place, eată-i astăzi tot singuri! Naționalitățile stau departe de ei și vor sta mereu câtă vreme „frățietatea“ și n'au înțeles așa că drepturile și bunătațile vieții de stat să le împartă și cu noi.

Inca una.

Vreme îndelungată foile ungurești au scris că „agitatorii valahi“ nu pot vorbi în numele poporului, de

oare-ce mulțimea mare de Români nici n'ar ști ce însemnează drepturile naționale, pentru care dintre cărturari atâția inși au suferit și temnițe grele... „Agitatorii“ — scriau ele — sunt singuri, poporul român nu-i cunoaște, nu-i urmează în lupta lor „ne-bună“, de oare-ce poporul român, bun, răbdător și blând, este mulțumit cu stăpânirea ungurească.

Ei, dacă așa ar fi, de ce nicăiri Români n'au prăznuit cu Ungurii? De ce însăși foaia ungurească susponenită strigă asupra „agitatorilor“ că ei sunt vinovați, căci „au știut să țină departe de serbarea ungurească pe toți Românii“?

De faptul acesta ar trebui să-și dea bine seamă concetățenii nostri maghiari. Să-și aducă mai ales aminte de următoarele: la 1849, când Kossuth fusese silit să fugă cu Dieta întreagă din Budapesta la Seghedin, el recunoscuse că avem dreptul să cerem și noi naționalitățile libertate, și s'ar fi învoit să ne dea multe, dacă cineva dintre Români ar fi stat de vorbă cu el. Ear' la 1862 Kossuth și tovarășii lui deasemenea s'ar fi învoit să ne dea multe, căci caute ce să ne pref să-și câștige pe Români...

Ei, nu cred Ungurii că mai pot veni vremuri în cari să aibă nevoie de tot prieteșugul Românilor, vremuri când numai stând d'o parte naționalitățile, ei să se simtă atât de strimtorăți, încât să se căiască amar că ne-au instrăinat?

Și totuși foaia ungurească locală își termină sudalmele — amenințând. Ea scrie adecă:

„O să vină vremea când ungurimeii să i-se urască de îndrăzneala naționalităților și o să răsbune ticăloșiile ce ele săvirșesc zilnic.

Să nu fie cu supărare, dar' am întreba: C'am ce ar mai putea face această Ungurime?..

Case, biserici, școli, ne-a spart. Pe uliți ne-a aruncat cu pietri...

Ca să ne mire și lumea întreagă să stea în uimire, un singur lucru ar mai putea face: să urmărească și să pedepsească canalia care dacă nouă ne face supărare, pe ei însă îi face de rușine.

Proiectul de lege despre salarisarea preoților și biserica gr. or. A trecut timp la mijloc și încă n'am dat publicului nici o informațiune despre primirea, care a avut proiectul de lege despre completarea salariilor preoților în simul bisericii noastre. De astădată cu plăcere trebuie să înregistrăm, că, în ce privește biserica gr. or. putem zice, că tace, dar face. Cu toate că se păstrează secret, totuși atâta am aflat, că consistoriul gr. or. din Sibiu în plen încă în luna trecută a însărcinat o comisiune cu elaborarea unei reprezentațiuni, în care se va accentua punctul de vedere al consistoriului față cu încercarea cea mai nouă de subminare a instituțiunii religioase-morale a creștinilor gr. or. români din părțile ardelenne și ungurene. Dorim succes întreprinderii salutare din toate punctele de vedere, despre ce nu

vom întârzia a da, la timpul său, informațiunile necesare.

Noul cabinet austriac. Mercuri după amiază și-a ținut noul cabinet austriac primul consiliu de ministri. Consiliul a durat de la patru oare după amiază până la opt seara; unul dintre rezultatele acestei sfătuirii e, că în oare-care dintre primele ședințe ale Reichsratului, care se întrunește Luni, guvernul va prezenta dietei toate proiectele de lege referitoare la pactul economic-comercial cu Ungaria.

Partidul poporal

și ovreimea.

In ședința dela 16 Martie a Dietei ungare partidul poporal a desfășurat în fine stindardul. Contele Ioan Zichy și Anton Mócsy, doi valoroși membri ai partidului poporal, au luat cuvântul la desbaterea în a treia celire a proiectului despre serbarea zilei de 11 Aprilie și au vestejit în termeni aspri liberalismul de azi al Ungariei și rezultatele lui. Contele Zichy, în o vorbire pe care „Budapesti Hírlap“ o numește „bravo“, elegantă până la ricaldă, a zis că a sosit plinirea vremii pentru a se ridica reacțiune contra actualului sistem de sêlbaticii, reacțiune contra liberalismului care a asmuțat asupra Ungariei pe fratele seu, socialismul a toate răsbunător, a slobozit asupra dreptului abuzul de putere, asupra moralei, destrăbălarea.

Următorul orator, tot din partidul poporal, deputatul Mócsy a întregit programul accentuând încă antisemitismul...

„In mijlocul atâtor necazuri ale patriei noastre — zice Mócsy în vorbirea sa — avem foarte mare lipsă de puterea evangheliei, care să ne țină strînși laolaltă, și față cu aceasta n'avem să temem patriotismul. Istoria doar' dovedește, că bărbații mari ai nostri au fost totodată și buni creștini. Dar' avem lipsă de învățăturile evangheliei și pentru înfrânarea Ovreilor, căci în patria noastră rassa și poporul maghiar creștin are foarte multe cuvinte de a se teme, că prin judaism va fi aruncat în sclăvie. Dacă nu voim, ca poporul nostru maghiar să ajungă la soartea Polonilor și a Rutenilor, atunci trebuie să cugetăm asupra chestiunii acesteia și să lucrăm în conformitate... Israelitii se îngrijesc de dînșii prin alianța israelită din Paris. In numele egalității a pretins și pretinde presa israelită recepțiunea religiunii israelite, egalizarea ei cu religiunea creștină. Dar' ca uleul cu apa e religiunea israelită față cu religiunea creștină, una este tăgăduirea celeilalte, deci Ungaria ori trebuie să fie creștină ori jidană, ori nu va fi nici una, ci va deveni absolut fără nici o credință“...

Spune cum în numeroase municipii majoritatea virilistilor e jidană, ceea-ce dovedește că o însemnată parte din averea nemisătoare se află deja în mâinile Jidanilor, ear' că averea mișcătoare, capitalul e în mâinile lor, e lucru în-

deobște cunoscut. Pe terenul spiritual încă și-au acaparat aproape toate pozițiile mai însemnate, etc., și arată că antisemitismul nu numai e admisibil și îndreptățit, dar' e îndatorat chiar fiecare adevărat creștin, ca să fie antisemit.

Scrisoare din Budapesta.

Catedra de limba română. — Jurnalistica maghiară. — Aniversarea zilei de 15 Martie. —

Budapesta la 15 Martie 1898.

Postul de profesor pentru catedra de limba și literatura română e tot vacant. — Guvernul nu se îngrijește, ca acel post să fie ocupat de un om agreat nouă. — Dar' scopul ascuns al guvernului noi îl știm, — și de acea nici nu așteptăm un rezultat nouă favorabil. — La acest post au concurat vreo 10 inși, apoape toți celebrități necunoscute. — Senatul universitar a recomandat ministrului spre întărire pe renegatul odios Alexics, pașa Bánffy a făgăduit celuilalt renegat Moldovan, ear' neașul Wlassics își are candidatul propriu. — Mai serios sunt luați în combinație Ioan Ciocan deputatul Năsăudului și renegatul profesor redactor Moldovan. — Care va răși nepocălit. De prezent limba română se vorbește Dr. Asboth, la care sunt însesări de Români cari au de specialitate limba română, odiosul Alexics, care are un singur — și unu — ascultător român pe care l'a câștigat numai cu promisiuni false și vorbe dulci. — Il mai ascultă încă doi inși cu simțeminte românești asemenea profesorului lor și cari între noi nu sunt cunoscuți. —

In toate timpurile presa maghiară a fost plină de venin, neadevăr și injurături la adresa poporului român, dar' în anul acesta iubilar, a escelat. — Să cetim cele scrise dela începutul anului c. și ori-ce om cu conștiința curată se va încrunta. Au fost articole — și încă foarte multe — cari au atacat onoarea, demnitatea, loialitatea și patriotismul poporului român. — Nu de mult presa maghiară — respective Jézsenszky și soții lui — au iscodit „revoluțiunea valachă“, adunări secrete a univesitarilor români, șerisori și tipărituri „revoluționare“ și „banii“ cari vin cu vagonul din România și dela Ligă. — Nu ne-au cruțat nerușinații patrioți jidano-maghiari nici cele mai sfinte așezăminte culturale, au atacat „Asociațiunea“, „fundațiunea Gozsdu“, societatea „Petru Maior“ prezentându-le publicului maghiar ca „cuiburi de agitație“ cari tind la distrugerea întregității statului maghiar. — Atât de departe au mers cu „descoperirile“ sale, încât chiar poliția capitalei, spre liniștirea publicului maghiar a declarat că toate „descoperirile“ presei nu sunt adevărate. — Vedem că presa maghiară a lăsat la oparte adevăr, bună-cuviință, numai ca să vestejască onoarea poporului român înaintea Europei. — Dar' s'au înșelat amar. — Europa ne cunoaște, ne admiră și numărul amicilor nostri în afară crește. — Presa maghiară în timpul din urmă a dovedit o stare de slăbiciune, corupțiune și imoralitate. — Și să nu uităm că ea e condusă de guvern și de celelalte partide politice din parlamentul maghiar. — Dar' în cercul guvernanților nostri domnește imoralitate și corupțiune, după cum a spus'o kossuthistul Ugron, și „cavalerul“ Kohonczy. — O presă condusă de atari oameni noaună nu ne poate strica și onoarea noastră nu ni-o poate vesteji, căci ei corupți sunt.

Azi e mare bucurie în „poporul ales“, în cel maghiar, căci serbătorește iubileul de 50 de ani dela proclamarea libertății și a izbucnirii revoluțiunii. Sunt 50 de ani de când Dzeul lor, fanaticul Kossuth și poezul

Petőfi au pus în mișcare masele mari ale poporului maghiar. — Și e mare sărbătoare. Casele Pestei sunt pavoasate cu treicolor național, partidul kossutist, universitarii și poporul serbează. Și ei nu văd că această serbare e o crimă față de împărat și Casa domnitoare și față de noi, celelalte naționalități, cari cu trupul și sângele nostru am apărat tronul glorios al Casei de Habsburg. — Pentru noi trebuie să fie o zi de jele, căci revoluțiunea de ei provocată a săcerat multe vieți de ale fraților noștri *Români, Serbi, Slovaci, și Nemți* — Dar' ei serbează cu mare alai, căci e era lor.

Ca și în alți ani, așa și acuma serbarea zilei de 15 s'a început cu deschiderea „congresului” universitar, la care au luat parte vre-o 50 de reprezentanți dela toate academiile din țară. — Hotărârile acestui congres pe noi nu mult ne împoartă. — În ziua de azi (15) circulează pe stradă un public foarte numeros: La oarele 2 d. p. un însemnat număr de universitari și public se adună la „Egy. Kör” — locul de unde aveau să plece — unde se declamează „Talpra Magyar”, ear' bătrânul deputat Madarász ținu o vrbire și colea în spirit kossuthist. De aici pleacă conductul spre muzeul național, care e splendid decorat și unde așteaptă o mulțime de câte-va mii, vre o 20 de societăți, aproape toți deputații clubului independent și vre-o 40 de honvezi de ai lui Kossuth. — Aci au ținut vre-o 6 vorbiri, declamări, și s'a cântat imnul național și al lui Kossuth. — Sfirșindu-se ceremonia aici, pleacă spre monumental honvezilor căzuți în 48 și spre al poetului Petőfi, unde se repetă ordinea de mai sus. — Sărbarea zilei culminează în un bauchet, la care au luat parte deputați, profesori universitari etc.

Atât, cred că e destul despre serbarea zilei de 15 Martie.

Nicu.

Revistă externă

Presemne de revoluțiune în Macedonia.

După cum i-se scrie lui „Kölnische Zeitung”, — după toate prevederile în Macedonia va izbucni cât de curând revoluțiune. Mulți dintre slujbașii de stat ațită pe față revoluțiunea, ear guvernul e cu mult prea slab de săt să poată pune capăt agitațiilor. Motivul nemulțămirei — după cum se zice — este modul cum s'a rezolvat chestiunea emigranților.

Probe de mobilizare în Franca.

Ziariul „Aurore” spune că în toate porturile și arsenalele Franciei domnește febrilă agitațiune. Se fac adecă pregătiri pentru mobilizarea flotei franceze. Toți admiralii au primit ordin, ca în restimp de 24 oare să se prezinte la Paris. Pregătirile acestea — după cum se vorbește — stau în legătură cu împărțirea Chinei, la care act flota franceză va ave să opereze alături cu flota rusească și cu cea germană.

Din parte oficială se susține că e vorba numai de exerciții de mobilizare ale primului detașament din flota de nord.

1848.

3/15 Martie.

Budapesta.

Tinerimea după sfături în cafeneaua *Pilbox*, a plecat la tipografia *Landerer* și *Heckenast*, unde a tipărit în mii de exemplare poezia lui Petőfi „*Talpra magyar*” și cele 12 puncte — dorințele națiunii, împărțindu-le apoi mulțimei adunate în fața tipografiei. Foile de pe acel timp descriu întâmplările astfel:

Ziua de ieri (15 Martie) este istorică. Ceea-ce la început părea numai demonstrațiune, mai târziu s'a desvoltat în revoluțiune. Vestea întâmplărilor, cari peste Franca și Germania pătruseră până la Viena, și cari formează zala aceleiași idei, au produs și la noi presimțiri, că trebuie să se deie le-

gislativă (Dieta) și pe cale socială imbold spre a merge înainte.

Tinerimea încă din ajun împărțise invitări pentru a veni la o adunare unde să se sfătuească asupra celor-ce sunt a se sevră.

Publică proiectul de petițiune către Dietă și Monarch, apoi continuă astfel:

La 9 ore seara a sosit vestea despre întâmplările din Viena. Asta a înflăcărat pe oameni.

Mulțimea creștea din ce în ce mai mult, ea riul. În măsură cu creșterea puterii sale începu a simți, că cel dintăiu lucru de îndeplinit e, să elibereze pe înlăntuitul Tytan — gândirea. Astfel s'a născut la 15 Martie înainte de amezai la 11 1/2 ore primii fști gemeni ai presei maghiare, legitimi, curați și neprihăniți de censură...

Acești gemeni sunt: poezia lui Petőfi „*Talpra magyar*” și cele 12 puncte, cari sunau astfel:

„Ce dorește națiunea maghiară? Să fie pace, libertate și bunăînțelegere. 1. Dorim ștergerea censurei. 2. Ministeriu responsabil. 3. Dietă în fiecare an. 4. Egalitate înaintea legii în privința religioasă și civică. 5. Gardă națională. 6. Purtarea sarcinilor în comun. 7. Sistarea sarcinilor urbariale. 8. Curte cu jurați. 9. Representanți în Dietă pe baza egalității. 10. Miliția să joare pe constituțiune. 11. Soldații ungari să nu fie duși în străinătate, ear' cei străini să fie duși dela noi. 12. Uniunea cu Ardealul. În fine: egalitate, libertate, frățietate!

„Petőfi își declama poezia, mulțimea își ridică degetele în semn de jurământ: „Pe Dumnezeu Maghiarilor jurăm, jurăm că robi nu vom mai fi!”

„Au ținut discursuri Petőfi, Jókai, *Bulyowszky* și alții, pe cari nu i-am cunoscut — zice „*Pesti Hirlop*” în numărul de 16 Martie 1848.

„După amiază la 3 oare earăși s'a întâmplat lucruri însemnate. La casa orașului ținându-se adunare generală publică în prezența senatului orașenesc și a cetățenimei subscrierea celor 12 puncte în formă de petițiune s'au început prin însuși primarul Fr. Szepessy și s'a ales o comisiune de 15 membri, ca să îngrijască de susținerea ordinei. Poporul adunat, care afară de cei ce încăpuse în sală a ocupat și piața casei orașului, era cam la 10—15.000. Adunarea s'afrișită la 4 1/2, înștiință că va cere degrabă la regele și la palatinul ca dieta să se țină la Pesta încă în acest an, a numit o delegațiune la presidentul interimar al locotenentei și la presidentul ordinar al colegiului de censură spre a cere eliberarea lui *Tancsics Mihaly*, martirul libertății gândirei, ștergerea censurei și în mod oficios și în fine a obține promisiune, că miliția nu se va amesteca în susținerea ordinei.

„Presidentul interimar al locotenentei după o scurtă sfătuire cu membrul delegațiunii Nyáry Pál, apărând la fereastră, a declarat, că din aceasta clipă (era la 5 1/2) censura e ștearsă și în mod oficios și până ce se vor aduce legi pentru pedepsirea delictelor de presă, spre judecarea eventualelor delictelor se va înființa o judecatorie interimară. Miliția numai atunci se va amesteca în susținerea ordinei, dacă aceasta o va cere autoritățile orașului Pesta.

În privința lui *Tancsics Mihaly*, locotenentă s'a pronunțat, că de și el stă sub pază militară, totuși prin membrii ei esmiși pe propria sa responsabilitate: contele *Andrássy Mórítz* și contele *Török Balint*, a luat măsuri pentru ca *Tancsics* să fie îndat slobozit. După oara 6 porțile temniței se deschiseră între strigătele de bucurie ale imensului popor și eliberatul rob fu adus de concetățenii săi liberi la Pesta cu conduct de facile, ear' ferestile de la multe case erau iluminate.

Din Bucovina.

Adunarea societății politice „Concordia” din Bucovina.

„*Patria*” publică în fruntea numărului dto 4/16 Martie următoarea:

Invitare la Adunarea generală extraordinară a societății politice „Concordia”, care se va ținea luni, în 16/28 Martie a. c. la orele 4 din zi în pavilionul din grădina otelului Weiss din Cernăuți.

Ordinea zilei este următoarea: 1. Darea de seamă a comitului despre activitatea societății. 2. Espunerea situațiunii politice 3. Propuneri eventuale.

Din România.

Dela senat.

D-nii P. *Grădășteanu* și V. A. *Urechii* demisionând din demnitatea de vice-președinți ai Senatului, Luni Senatul a ales vicepreședinți pe d-nii *Călinescu*, profesor universitar și general *Budișteanu*, fost ministru de război în primul cabinet presidat de d. D. Sturdza.

Serbătoare artistică.

Luni la Palatul Ateneului a fost o adevărată sărbătoare.

Ținutul *George Enescu*, luând parte la al doilea concert simfonice de anul acesta, avea să conducă în persoană executarea deja mult admiratei sale compozițiuni: „*O poezie română*”, și publicul își disputase locurile până la cel din urmă.

Sala era plină. La intrări multă lume îngrămădită, asculta în picioare, mulțumită că a putut străbate până aci.

Opera genialului artist a fost ascultată cu o emoțiune din cele mai vii. Fiecare din tînță de descrie farmecul și admirația pe care a produs o în sală. E destul a spune că după prima parte e poemei artistul a fost obiect unor ovațiuni furtunoase, cari au ținut mai multe minute.

Cătră sfirșitul părții din urmă, atunci când orchestra a trecut, în mod admirabil, la executarea imnului regal, care face parte și încoronează poema, toată lumea s'a ridicat în picioare.

Ultima notă a fost semnalul unor noi și nesfârșite ovațiuni De repetate ori artistul a fost rechemat și a trebuit să biseze imnul regal, în aplause furtunoase.

MM. LL. Regele și Regina, viu impresionate, au rămas până la sfirșit, aplaudând cu multă căldură pe ținutul și genialul artist.

Demisii.

În ședința dela 3/15 Martie a Camerei s'au primit demisiile d-lor V. Lascăr și Ștefan Șendrea, foști vicepreședinți.

Dela Academic.

Sesiunea anuală a Academiei române s'a deschis Marți 3/15 Martie 1898, la oarele 1 și jumătate p. m. în noua aulă academică, sub președinția dlui N. *Cretulescu*.

D. secretar-general D. *Sturdza* a dat citire raportului lucrărilor de peste an. S'a citit apoi ordinea de zi a lucrărilor Academiei pentru întreaga sesiune.

CORESPONDENȚĂ.

Dobra la unire.

Din tractul *Dobrei*, Martie 1898.

Domnule Redactor!

Cetitorilor „*Tribunei Poporului*” sunt cunoscute frământările prin care a trecut tractul protopopesc gr.-or. al *Dobrei* în cel din urmă timp.

Devenind scaunul protopresbiteral vacant, prin reposarea luminatului naționalist *Romul de Crainic*, ni-s'a dat de administrator

părintele paroch Avram S. Păcurar din Lanerăm (tractul Sebeșului), care prin purtarea sa îngâmfată, încrezută și făctact, dar' mai ales prin ținuta sa nețională, dându-se în coate cu deputatul ungur Lázár Arpád, și cu alți ungurași m măruntă de aici, a venit în firese confli cu sentimentul public al celor mai mul dintre fruntașii noștri din centrul tractul *Dobra*, și a ajuns prin lipsa d-sale de tact să asprească așa de mult lucrurile de ai și din tract, cât marele număr de nemuțumiți a amenințat cu trecere la unire! C trecere adecă, dacă Avram S. Păcurar va pus protopop.

S'a urmat o cruntă discuție prin pres și agitație în comuna centrală și în tract. A urmat apoi alegerea de protopop. Ad ministratorul Păcurar a primit mai multe voturi ca contracandidatul Sărb, profesorul Caransebeș.

Preaven. Consistor dela Sibiu dacă a considera numai voturile sinodului electoral ar fi avut să întărească pe Păcurar de protopop, fiind și așa omul curții dela Sibiu. Dar' totuși, ținând seamă de spiritele agitate, nu l'a întărit nici pe d-sa nici pe celalalt, ci a nimicit alegerea și a lăsat stărilor ca mai înainte de alegere.

Nemulțumiții cu administratorul au fost mulțumiți de nelătare, dar' s'au aprius de nou în urma stărilor de lucruri ce li-s'au creat, lăsându-se tractul în conducere departe „*provisorie*”, dar' tot conducere protopop, a omului neșuferit lor.

Și fiind-că starea asta poate să dureze încă ani de zile și ei să trebuească a fi conduși de același administrator cu care sunt rău certați oamenii și-au perdat răbdarea, și au luat o hotărâre tristă pentru biserica gr.-ort., să treacă anume la unire.

Au cerut și au primit „*îndrumări*” „*părințești*” dela sfinții lor dela *Lugoj* (și pentru-că o lăsați să o spun asta, ear' vor lua la răspăr cei dela „*Unirea*”...) trimițându-se nemulțumiților, cari vor-avea „*din convingere*” să se facă uniți, toate întruțțiile de lipsă pentru trecere.

Ear' acum, fără mult șgomot, se fac formulele de lipsă pentru trecere.

Scriitorul acestor șire am stat nepărtinitor și cercând să judec cu tot sângele rece comedia dintre frații mei dela *Dobra*, intrând nici în șirele unora nici într'ale altora. Tot mai aveam o rază de nădejde, că cei necăjiți se vor liniști, și când la decă o să facă cel din urmă desperat pas.

Dar' acum mă văd în față cu o tristă realitate. Mă simt dator a striga și eu să gât de alarmă și a arăta răul precum izvorul lui!

Căci e rău la *Dobra*!

Tractul *Dobrei* e curat gr.-ort., pe catolicii i-ai putea număra, cum e zisa, pe degete.

Și în tractul acesta e acum primejdie să se facă rupere.

Dar' această rupere nu însămnă numai o desertare bisericească, ci și o nenorocire națională.

Oamenii acestia, necăjiți azi pentru o persoană ce să le fie pusă în frunte, conducătoare, să uită unii la alții cu ochi dușmăneși și de-i vei chema la ori-ce lucru bun să meargă împreună, n'au să se ducă! De or fi unii acolo, nu se duc celalalți, de-or fi celalalți nu se duc alții!

Și ruptura se poate lăți și în tract. Și vor trebui să treacă generații întregi ca să se uite năzazul și să mai poți pune oamenii în șir la treburi fie cât de bune.

Ei bine, e îngăduit să lăsam să se întâmple lucrul acesta?

Să se provoace conflicte dureroase.

Cei chemați facă și aici datoria și lăture răul, ear' cei nechemăți retragă și ghiarele negre și înveninate, și nu ne mai facă nouă răni dureroase!

Ortodoxul.

Sava Brancovici

Metropolitul Ardealului.

II.

Obirșia Metropolitului Sava Brancovici.
Relațiile sale familiare cu Cantacuzenii și Brancovenii.

Datele istorice privitoare la persoana Metropolitului Sava Brancovici care ni le-au transmis Samuil Clain, Șincăi și Petru Maior, nu sunt complete nici suficiente pentru ca să putem cunoaște din ele și a aprecia după toată însemnătatea sa figura acestui mare Ierarh al bisericii române, și rolul care l-a avut în mișcarea politică și culturală a Românilor în veacul al XVII-lea.

Răposatul profesor și director la institutul pedagogic-teologic din Arad Ioan Russu ne-a dat un material prețios de date nouă, publicând mai întâiu în anul 1869 *biografia Metropolitului Sava Brancovici*,⁽¹⁾ ear' în anul 1874 *biografia fratelui său, George Brancovici*, istoriograful și despotul Sârbilor⁽²⁾. Aceste biografii care se completează una prin cealaltă sunt traduse din Istoria lui Ioan Raici, care și el le-a extras din Istoria Sârbilor scrisă de Georgiu Brancovici, care se găsește și astăzi ca manuscris în arhivul Metropoliei sârbești din Carloveț⁽³⁾.

Avem, prin urmare, biografia Metropolitului Sava Brancovici scrisă de însuși fratele său Georgiu, născut la anul 1645 în Ineu sau Boroș-Ineu în comitatul Aradului, pe care Metropolitul, după alegerea și consacrarea sa, l-a luat în etate de 11 ani lângă sine îngrijind a-i da o educație și cultură, prin care s'a destins între toți contemporanii sei.

Deja la 1663, în etate de 18 ani, Principele Ardealului Mihail Apaffi cunoscându-i talentul și aptitudinile sale, îl trimite în solie la Adrianopol pentru plățirea tributului anual la poarta otomană, unde Georgiu Brancovici a stat după aceea trei ani ca sol-resident al Transilvaniei și dragoman la curtea otomană, căci pe timpurile acelea Ardelenii nu aveau bărbat mai învâțat și mai deprins în limba turcească, care dănsul o învățase din copilărie ca băiat la casa părintească în Ineu⁽⁴⁾.

În același an (1663) în ziua sfinților Archangheli Mihail și Gavril, patriarhul Maxim I. l-a proclamat în biserica Metropoliei din Adrianopol de Despot al Sârbilor sub numele *Georgiu II Brancovici*.⁽⁵⁾

La anul 1668 îl găsim la fratele său, Metropolitul Sava, în Ardeal, cu care în același an călătorește la Moseva, ca să facă colectă pentru renoirea Mănăstirii și a Metropoliei din Alba-Iulia. În Moseva Țarul *Alexiu Mihailovici* l-a primit cu mari onoruri, dându-le călăuz și interpret pe boie-

rul Artemon Sergievici. După reînțoarcerea lor în Transilvania, Georgiu Brancovici a fost trimis în mai multe rânduri în misiuni politice de către Principele Mihail Apaffi la Constantinopol și la principii Munteniei și ai Moldovei, pentru a căror norocoasă împlinire principele l-a dăruit ținutul Vințului de jos sau Alvincz⁽¹⁾.

După moartea Metropolitului Sava Brancovici, fratele său Georgiu a trăit în România, dela 1681 până la 1689 la curtea principelui Șerban Cantacuzino și Constantin Brancovanu, când apoi a fost deținut de către Ludovic, ducele de Baden și arestat în Viena, de aci transferat la Eger, unde și-a terminat viața ca prizonier de stat la anul 1711.

Fără a cunoaște manifestațiunile vieții lui Georgiu Brancovici nu putem cunoaște în toată mărimea ei ființa morală și rolul istoric al fratelui său, Metropolitul Sava Brancovici.

În istoria sa Georgiu Brancovici arată că străbunul lor cu asemenea nume, *Georgiu Brancovici*, a descălecat din Moldova, dela curtea lui Lăpușneanu Vodă, în Ienopole (Boroș-Ineu), spunând că dănsul este înrudit cu *Constantin Brancovanu*, și amândoi se trăgeau precum dela *Cantacuzeni așa și dela Basarabi* ⁽²⁾.

Va să zică Metropolitul Sava Brancovici și familia lui este din o stirpe cu principii Brancoveni din Muntenia trăgându-și originea din familiile principilor Cantacuzeni și Basarabi.

Să vedem.

„Familia Brancovenească este originară din Brancovicii Bulgari. Vileu Brancovici perind în o luptă contra Turcilor, fiul său a cărui nume nu s'a păstrat, vine la sora lui în Muntenia, soția lui Neagoe Basarab, și rămânând aici devine stirpea, din care se trag Brancovenii, cari, își romanisează numele lor din Brancovici în Brancoveanu.” ⁽³⁾

Principele Munteniei Neagoe Basarab (1512—1521) a avut de soție pe *Despina*, fiica lui *Lazar Brancovici* despotul Sârbiei ⁽⁴⁾. Ear' muma unui predecesor al acestuia, a unui alt Lazar despotul a fost *Irina*, fata împăratului bizantin, *Mateiu Cantacuzino* (1355—1356). ⁽⁵⁾ Un *Toma Cantacuzino* este cumnatul regelui Sârbiei *Georgiu Brancovici*, cu care împreună apără în 1435 Semendria contra Sultanului *Amurat II*. ⁽⁶⁾

Legăturile familiare devin mai strinse între Cantacuzeni și Brancovici după ce *Constantin Cantacuzino* din Constantinopol se stabilește în Muntenia la 1633 pe timpul lui *Matei Basarab*, care îl însoară aici cu nepoata lui, *Ilinea*, fata lui *Șarban Basarab Voivod*, dându-i rangul de mare postelnic. ⁽⁷⁾

Fiul postelnicului *Constantin Cantacuzino*, *Șarban Cantacuzino*, este Domnul Munteniei dela 1679 până la

1688. Ear' una din fetele lui, măritată după *Papa Brancovanu*, este muma lui *Constantin Brancovanu*, care la 1689, după moartea unchiului său *Șarban Cantacuzino*, ajunge Domn pe tronul Munteniei. ⁽¹⁾

Este deci istoricește dovedit, că Brancovanii României sunt coborîtoii din familia despoților Sârbiei Brancovici, înrudiți cu familiile Cantacuzenilor și Basarabilor, după-cum arată și *Georgiu Brancovici* în biografia sa. Ne mai rămâne acum ca din această stirpe comună să determinăm descendența Metropolitului Sava Brancovici.

D. Xenopol spune că fiul lui *Vileu Brancovici*, a cărui nume nu s'a păstrat, a venit în Muntenia la sora sa *Despina*, soția lui *Neagoe Basarab*, și aici romanisându-și numele în *Brancovanu*, a devenit stirpea din care se trag Brancovenii. Tot astfel și *Raici* găsește că familia Brancovenilor din Țeara-Românească își trage originea din familia Brancovici, și anume dela cutarele *Dimitrie Brancovici* care cu fratele său *Georgiu* se aflau ambii în serviciu la curtea cumnatului (?) lor *Alexandru Lăpușneanu*, domnul Moldovei. ⁽²⁾

După *D. Fotino* începutul Brancoviceștilor în Țeara-Românească datează dela fiul despotului *Stefan*, *Georgiu Brancovici*, care, după câțiva ani de despoție călugărindu-se sub numele de *Maxim*, cu muma sa *Angelia*, sora *Despinei*, soția lui *Neagoe Vodă*, au trecut în Muntenia la anul 1507 pe timpul domniei lui *Radu cel Mare*, așezându-se la moșia dăruită lor de principele cu satul care apoi după numele lui se numi *Brancovenii*, unde își găsiră adăpost toți membrii familiei despoților Brancovici fugiți dinaintea Turcilor în Țeara-Românească. ⁽³⁾

Maxim călugărul este mijlocitorul împăcării și a unirii lui *Radu cel Mare* al Munteniei cu *Bogdan*, domnul Moldovei. După moartea Metropolitului *Nifon* el se orându-l la 1508 Metropolit al Munteniei. ⁽⁴⁾

Fie însă ori nenunțatul fiu al lui *Vileu Brancovici*, ori *Dimitrie Brancovici* sau alt Brancovici stirpea din care se trag Brancovenii din Țeara-Românească, faptul rămâne același: Brancovenii sunt coborîtoii din neamul despoților Brancovici.

D. Xenopol se contrazice prezentându-l pe fiul lui *Vileu Brancovici* frate cu soția lui *Neagoe Basarab*, căci precum arată d-sa la alt loc, aceasta era fata despotului *Lazar Brancovici*, care n'a avut feciori numai două fete, pe *Angelia*, măritată după *Stefan* despotul, succesorul său, și pe *Despina*, măritată după *Neagoe Vodă* înainte de a se face Domn. ⁽⁵⁾ El a putut fi însă văr ori altă rudă cu Doamna *Despina*.

Celalalt Brancovici, *Georgiu*, postelnic la curtea lui *Alexandru Lă-*

pușneanu, este stirpea din care se trage Mitropolitul Sava Brancovici, după-cum mărturisește fratele său istoriograful *Georgiu*. El va fi fost înrudit ca cumnat cu *Petru Rareș*, (1527—1546) care a avut a doua soție pe *Elena fata unui principe sârb* ⁽¹⁾ ear' nu, precum susține *Raici*, cu *Alexandru Lăpușneanu*, care avea de soție pe *Ruxanda*, fiica lui *Petru Rareș* și a *Elenei*.

Când s'a așezat postelnicul *Georgiu Brancovici* în Ienopole (Boroș-Ineu)? data precisă nu e cunoscută; să poate, că încă pe timpul domniei lui *Lăpușneanu-Vodă*, ori după detronarea lui urmată la 1561.

Faptul însă este constatat și fără de îndoială, abstracție făcând de confuziunea numelor și de anacronisme care le întinpinăm mai ales la istoricii sârbi, că *Georgiu Brancovici* trimis ca sol în oare-care afacere la principele Transilvaniei *Sigismund Zapolia* (1541—1571) a căpătat dela principele, după-cum spune un istoric sârbesc, unele locuri de pe lângă *Mureș*, precum: *Bancota* (*Pâncota*) *Șiria* (*Vilagoș*) etc... cu titlul de *Jupan* sau *Comite* al Ienopolei, cam pe la mijlocul veacului al XVI-lea ⁽²⁾

Dintre urmașii lui *Georgiu*, așezați în Ineu, nepotul său *Moise* devenind văduv s'a călugărit și sub numele de *Mateiu* a fost episcopul Ienopolei către sfârșitul veacului al XVI-lea. Asemenea și fiul acestuia *Solomon* (*Sava*) a fost episcop în Ienopole, ear' după năvălirea Turcilor în Bănat, la 1600, a trecut în Transilvania, unde după moartea Mitropolitului *Daniil* la 1618 a rămas Mitropolit în Alba-Iulia cu numele *Sava I*.

Lui l-a urmat episcop în Ienopole vărul său primar *Longin*, care pentru turburările Turcilor a părăsit scaunul episcopesc trecând în Țeara-Românească la mănăstirea *Comana*. Episcopul *Longin* a avut frate în Ienopole pe *Ioan*, tata *Mitropolitului Sava Brancovici*, care a păstorit biserica română dela 1656—1680. ⁽³⁾

Din cele expuse ese dar' lămurit, că Mitropolitul Sava Brancovici, a cărui străbun s'a stabilit în Ienopole (Boroș-Ineu), este coborîtor din familia romanisată a Brancoviceștilor care a dat Țerii-Românești pe *Constantin Brancovanu*, cel mai mare Domn român după *Mihail-Viteazul*. *V. Mangra.*

(1) Xenopol Ist. Rom. t. II pag. 564.

(2) D. Medacovici, Istoria poporului sârbesc, la Timcu-Valea: Istoria bis. polit. națională. Sibiu 1865. pag. 102-103.

Cotatea *Vilagoș* cu o suta comune au fost dăruite mai întâiu de regele *Sigismund* la 1426 despotului *Georgiu Brancovici* unde se zice, că dănsul s'ar fi retras după-ace Semendria la anul 1439 a fost ocupată de Turci. (Szalay J. op. cit. pag. 7)

Din timpul acesta datează organizarea miliției confiniere sau a grănițelor (milites nationales confinales) pe ținutul drept al Mureșului, începând dela *Șimoș* în comunele *Pauliș*, *Sambăteni*, *Cieir*, *Măndruloș*, *Glogoveț*, orașul *Arad*, *Peșca*, *Semlac*, *Șeitin* și *Cenad*, în rândul cărora au intrat și sârbii, cari au ucis pe despotul lor din Serbia.

(3) A. Stoiciacovici: Certe jivota naroda sârbcega, și D. Medacovici, la Timcu-Valea op. cit. pag. 32 și 104. Raici, op. cit. „Lumina” 1874 p. 273.

(1) Vezi foaia „Speranța”. Arad, 1869 Nrii 17, 18 și 19.

(2) Vezi foaia „Lumina” Arad, 1874 Nrii 51—56.

(3) Raici: „Istoria rasjeh Slavonskih Narodov, najpase Bolgar, Chorvatov i Serbow. Viena. 1794—5.

(4) Szalay J. „Magyarország Szeb telepek” pg. 16. 18. „Lumina” din 1874 pg. 23, 257.

(5) Raici, ib. „Lumina” p. 253, 257.

(1) Szalay J. ib. p. 18 și Raici: ib. „Lumina”. 1874 p. 257.

(2) Raici op. cit. „Lumina”, 1874 pg. 258 și 273.

(3) A. D. Xenopol „Istoria Românilor” vol. IV. pg. 365—6. Nota.

(4) A. D. Xenopol, op. cit. vol. II, pg. 492.

(5) A. D. Xenopol „Ist. Rom.” v. IV, pg. 210.

(6) Xenopol „Ist. Rom.” v. IV, pg. 311.

(7) Xenopol „Ist. Rom.” v. IV, pg. 217—218.

(1) Xenopol „Ist. Rom.” v. IV, pg. 218, notă, și pg. 267.

(2) Raici, op. cit. „Speranța”, 1869 pg. 110.

(3) D. Fotino: Istoria generală a Daciei, vol. II, p. 131.

(4) Xenopol „Ist. Rom.” vol. II, p. 596.

(5) Fotino: Istoria generală a Daciei, t. II, pg. 134 la notă.

Ioan C. Brătianu

(Anii 1866 - 1891)

Acum mai aveau un singur act de îndeplinit acei ce sunt considerați ca făcătorii regatului român. Revoluțiunea națională de la 1848 mai luptase încă pentru îndeplinirea unei dorințe, care putea aduce fericirea poporului român. Aceasta fu *dinastia străină*.

Nu vom analiza aci domnia lui Cuza-Vodă în timpul căreia s'au îndeplinit două din cele mai mari acte: *secularizarea averilor mănăstirești și improprietărea țeranelor*; nu vom căuta a da aci cauzele cari aduseră lovitura de Stat. Ne vom mulțumi a spune numai, că în ziua 11 Februarie 1866 Alexandru I. Cuza abdică și părăsi țara.

Îndată după abdicarea lui Vodă-Cuza, se institui o locotenență domnască compusă din: Nicolae Golescu, General Haralambie și Lascăr Catargiu, care aveau să conducă trebile țerei până la alegerea noului Domn.

Ion Brătianu se duce într'acest timp spre a se consfătuși cu Napoleon III în privința noului Domn ce România avea să-și aleagă. Se asigură că puterile Europei, nu se vor opune dinastiei străine și se adresa contelui Filip de Flandra, care refușă onoarea ce i se făcea de un popor de a fi ales ca conducător al lui. Tot sub privegherea sfatelor monarhului francez, Ion Brătianu se adresa principelui Carol de Hohenzollern care primi și intră în țară însoțit de trimisul român în ziua de 4 Maiu 1866; ear' în ziua de 10 Maiu ajunge în capitala țerei și se stabilește în scaunul domniei. Prin alegerea unui domnitor dintr'o dinastie străină, se putea pune capăt ambițiilor fără margini ce tot de-a-una existau printre boerii români.

Toate dorințele pentru cari fruntași poporului român luptară cu curaj, se îndeplîniră; ei văzură acum visul lor realizat. România se înălța din zi în zi, mărirea ei creștea din ce în ce.

După sosirea principelui Carol I, se dădu poporului român o constituție, care îl pu nea în rîndul popoarelor civilizate. Constituțiunea pentru care se lupta din răspuțeri poporul, acum o avea.

Ion Brătianu luă portofoliul financelor în primul minister al principelui Carol, care se formă la 11 Maiu sub președenția Dlui Lascăr Catargiu; nu stătu însă de cât până la 15 Iulie, când se retrase din Minister.

Rămase un an de zile fără a face parte din minister. Cu această dată, cunoaștem memoriul datorit penei lui Brătianu: Cestiunea religioasă în România (anul 1866).

În ziua de 2 Martie 1867 Ion Brătianu

PRIMĂVARA.

Mai fericiți de cât noi, Italienii aproape nu știu ce e iarna, ei pe când la noi abea începe iarba să încolțască, ei au deja portocale coapte.

Dam mai sus chipul unui copil italian, care cu multă tignă și plăcere

curăță o portocală, chipul e o copie după o pânză a unui vestit pictor italian, care voind să arate bucuriile primăverii, a surprins pe acest copil stând nepăsător lângă zid și gustând prima poamă a primăverii.

Poesii populare.

(Din Bănat).

Fă-mă Doamne ce mi face,
Fă-mă pană de colie,
La badea pe pâlărie,
Fă-mă pană de rugiță
La badea pe cătrâniță
Fă-mă burme și inele
La badea pe degetele,
Fă-mă Doamne ce mi face,
Fă-mă floarea rugului
Din grindeu plugului,
Să văd boi highesei
Și voinicii frumoșei.

Auzi bade, bădișor
Nu-mi trimite-atâta dor
Și pe lună și pe nor,
Ca io-s fată tinerea
Dorul tău nu'l pot ținea,
Trimite mai puținel
Și vină și tu cu el.

La vecina dela vale
Scută-i dracu un spine'n cale,

Să se spine, să orbească
Pe badea să nu-l păzască,
Că destul îl păzese eu
Când vine la gardul meu.

Trandafir, eu creanga'n apă
Plânge lădița de creapă
Ca să'l mai iubesc odată.
Poate eu am căpiat
Să iubesc ce am lăsat,
Poate eu am bolânzit
Să iubesc ce am urit.
Poate că eu dracu-o face
De bădița m'o întoarcă,
Poate că eu dracu-o fi
De eu pe badea-oi iubi
Câte flori pe deal înflor
Toate mi cântă de dor,
Ce fecior și nu m'nsor
Și petrec atâta dor.
Însura m'a-și însura
N'am pre cine foc lua
Că pe cine-ași fi luat
M'a lăsat s'a măritat,
Și pe cine-ași lua
Zice că nu sunt de ea,
Și pre cine-ași fi avut
A pus fața la pământ.
Desfă, mândră ce-ai făcut
Și-mi dă drumul să mă duc...

N'am făcut eu să desfac
Numai ca să mor de drag
Eu din urmă și-am luat
Într'o groapă am îngropat
Într'o groapă la fântână
Să-te întorci la săptămână,
Într'o gură de pârșu
Ca să mor de dorul tău.
Mei bădiță, pentru tine
Maica dă cu lemne'n mine
La fântână nu mă mână
Făr'odată'n săptămână
Adăși bade, bine aminte
C'am fost floare din grădină
Și de când tu mă smulseși
Eu mereu mă vestejese.
Mei bădiță pentru tine
Voi posti și vinerile.

Culese de Ioan M. Vulpe, ped.

(Din Maria Radna).

Cucule din a mea țeară,
N'ai văzut pe bădița?
Poate, că l'am și văzut
Numai nu l'am cunoscut.
Pe badea de-l vei vedea

Tu să 'mi-l cunoști așa:
Că la față-i albenet,
Și la păr. negru și creț.
Mai în sus de gurișoară
Trasă-i neagra mustăcioară,
Mai în sus de ochii lui,
Scrisă-i pana corbului.
Și'n fața obrazului
Scrisă-i ruja macului.

Insoară-te, măi bădiță
Și mă chiamă la credință,
Că eu cinste 'ți oi aduce
Două mere, două pere,
Două buze subțirele,
Și-o cărpuță roșiută
Să știi, că 'ți-am fost drăguță.

Vai de mine, mult dorese
Cu badea să mă 'ntâlnească,
Două vorbe să-i vorbesc.
Bade sufletelul meu
M'am uscat de dorul tău,
Ca peștele 'n murătoare
Când îl uști vara la soare.

luă portofoliul internelor în ministerul preșidat de C. Crețulescu; stătu numai până la 19 August când se retrase spre a lua portofoliul financelor în cabinetul ce-l formă Ștefan Golescu la 26 Octomvrie același an. Ocupă ministerele internelor, financelor și războiului în diferite cabinete formate de Șt. și Nicolae Golescu, până la 16 Noemvrie anul 1868, când veni la cârma Statului ministerul format de Dimitrie Ghica. Dela această dată, Ion Brătianu se retrase, căci în capul țerei se afla acum partidul conservator.

În anul 1870 Ion Brătianu, fu dat în judecată în urma revoluției dela Plocești, dar jurații din Dâmbovița îl achitară.

În anul 1876 în urma așa numitei coalițiunea dela Mazar-Pașa, guvernul conservator căzu și li urmă un guvern de tranziție preșidat de Manolache Costache Epuroanu, în care Ion Brătianu avea ministerul financelor; cabinetul se constituï la 27 Aprilie 1876. Acest minister nu ținu de cât până la 24 Iulie același an, când Ion Brătianu luă preșidenția consiliului și portofoliul financelor.

Tot într'acest an, 1876, o răscoală izbucni printre provinciile imperiului turcesc. Amestecându-se Rusia, războiul izbucni.

Printr'acest războiu soarta României luă o nouă fază, liniștea ei se vedea acum amenințată.

Statul român văzându-și integritatea teritoriului său periclitată, ceru sprijinul marilor puteri. Dreapta cerere a ei rămase neascultată. Ce mai rămânea de făcut față cu oștirile rusești cari amenințau să năvălească în țerile române? Cum se putea apăra România de acest mare pericol iminent? În ziua de 4 Aprilie 1877, guvernul român încheiă un tratat cu amenințătoarea și periculoasa Rusie, pri care se acorda libera trecere a oștirilor rusești prin teritoriul României, cu condițiune însă ca guvernul M. S. Impăratului se obligă a menține și a respecta drepturile politice ale Statului român „astfel cum rezultă din legile interne și tractatele existente, precum și a menține integritatea actuală a României”, după cum prevedeă convențiunea încheiată. Turcia auzind de această convențiune, declară războiu României și armatele sale începură a ataca țărul român. Starea de războiu este primită în ziua de 30 Aprilie 1877, ear' independența României se proclamă în ziua de 9 Maiu același an; se serbează însă în ziua de 10 Maiu, data aniversării suirei pe tron a M. S. Carol I.

Aceste sunt preliminările războiului de Independență. Astfel se începu acest gloriu războiu, condus cu atâta tact și geniu de către M. S. Regele și ministrul său mareșal Ioan C. Brătianu. Printr'acest războiu a

deschise calea în spre glorie a Statului român, pînă el am arătat lumii întregi că poporul român este un demn urmaș al Românilor de odinioară; am arătat Europei:

Că n'aste mâni mai curge un sânge de Român și că n'noastră pepturi, păstrăm cu fală un nume Triumfător în lupte; un nume de Traian,

cum zice poetul.

În timpul războiului de independență, Ioan Brătianu păstra interimul ministerului de război.

Nu ne vom încerca a descrie aci peripețiile războiului dela 1877—1878; aceasta ar fi cu totul de prisos.

Ne vom mulțumi a spune numai că luptele Românilor au început în luna August 1877, după ce Rușii bătuiți cu desăvârșire depeșară în ziua de 19 Iulie Domnitorului nostru: „Vino în ajutorul nostru; treci Dunărea unde, cum și cu ce condiții vei voi. Turcii nu ne prăpădesc, cauza creștinătății este în pericol.”

Astfel vorbea graiul ruzesc inamicul de veci al Românilor! Astfel implora scăpare colosul nordic dela acei Români, pe cari îi tratase ca pe o fracțiune a imperiului ruzesc și trebuiau deci înecați în colozala mare ruzescă!

Războiul se sfîrși în luna lui Februarie a anului 1878.

Românii au învins! Români erau liberi!

În ziua de 3 Martie același an, imediat după înfrângerea Turcilor, urmă încheierea păcii la St. Stefano. Cu această ocazie se arătară Rușii în goliciunea lor; barbaria lor eși la iveală. Uitară Rușii că fără ajutorul oștirilor române erau bătuiți de Turci, uitară rușii acea desperată telegramă ce o adresară Domnitorului român, uitară Rușii cui datorau scăparea lor. Cu o cutezanță ce ne pune în uimire, Rusia cerea restul Basarabiei spre a fi încorporată în imperiul moscovit. Ei erau cei bătuiți, și tot ei cereau profitul. Auzind aceasta Românii protestară cu energie; zadarnic însă, căci nu fură admisi la tratările păcii. Toate protestările lui Ion Brătianu fură de prisos.

Astfel răsplătea Rusia pe cei ce le datorau scăparea! Aceasta este recunoștința ruzescă!

În același an, puterile europene se adunară în congres la Berlin, spre a revizui stipulațiunile tratatului încheiat la St. Stefano, căci se nimicea pea mult împărăția turcească în folosul celei moscovite, și aceasta nu era conform dorințelor Europei. Românii începură a protesta din nou, Ion Brătianu, atunci președintele consiliului însoțit de Mihail Kogălniceanu minis-

trul de externe, se duse cu toate actele justificative în fața congresului din Berlin. Trimisi României fură ascultați, dar' nu li se dădu vot deliberativ. În zădar protestă Ioan Brătianu în contra Rusiei; în zădar arătă congresului că unei țări învingătoare nu i-se poate lua din teritoriul ei; în zădar arată congresului că grație Românilor Rușii au eșit victorioși din luptă; în zădar Ioan Brătianu puse pe masa verde a congresului, în ochii Europei, toate actele prin cari se întărea sfânta cauză ce apăra.

Zadarnice îi fură protestările! Zadarnică i fu munca!

Basarabia fu înghițită de Rusia și în schimb României i se cedă Dobrogea împreună cu gurile Dunărei.

Dacă războiul din 1877—78 nu aduse vr'un folos material, dar' dădu libertate absolută; România prin el începea o altă viață. Poporul român după o luptă titanică de secole întregi acuma era desine stător, România mergea pe o cale fericită, și cu dreptate zicea Alexandri acum:

Măreț îndreaptă pașii săi
Vărsand lumina în urma ei

După sfîrșirea glorioasă a războiului, Ioan Brătianu păstră președinția consiliului; și schimbă des ori ministerul, dar' el rămânea președintele cabinetului.

Acum totul era îndeplinit. Mai rămase de săvîrșit un singur act spre a încorona toate faptele mărețe pentru cari luptă Ioan Brătianu și generația lui. Independența odată câștigată trebuia și regatul proclamat; trebuiau răsplătite odată toate vitejiile fililor României. Aceasta se și îndeplini în ziua de 10 Mai 1881, când se împlinea a 4-a aniversare a proclamării Independenței și a 15-a aniversare a suirei pe tron a M. S. Carol I.

În ziua de 10 Mai 1881 se proclamă regatul român.

Regatul român odată proclamat, pozițiunea lui stabilită față cu țările străine, trebuia organizat înăuntru. Organizațiunea nouă ce trebuia dată în interiorul țării pre-ocupa pe Ioan Brătianu; aceasta era ținta lui, căi odată și aceasta îndeplinită opera sa glorioasă era sfîrșită. Cu o răvnă demnă de admirat, se puse Ioan Brătianu de reorganizat totul în țară. Tot se reformă: ce era vechiu se înlocui cu nou; nimic înșirșit nu scăpă de sub prevegherile agere ale sale.

În anul 1884, Ioan Brătianu săvîrși un act de o mare importanță: revizui Constituțiunea care acum nu mai era conformă cu cerințele timpului. Această reformă democratică se impunea, odată cu dezvoltarea

ce o lua poporul din zi în zi; necesitatea o reclama. Câtă greutate nu avu de înfruntat Ioan Brătianu la îndeplinirea acestei reforme! Câți vrăjmași nu-i aduse această revisiune a Constituțiunii!

Ioan Brătianu în funtea partidului național-liberal, dădu o nouă viață României; el îndeplini atâtea reforme pe calea progresului, în cât într'un deceniu numai, România ajunse pe aceeași treaptă de civilizațiune, pe care se aflau țările străine.

Pentru a putea da, în câte-va rënduri concise, cea ce făcu Ioan Brătianu după proclamarea regatului, vom da aci o pagină din discursul ce D. Dumitru Sturdza îl ținu în ziua înmormântării marelui patriot. Dintr'aceste rënduri vom putea aprecia în destul valoarea faptelor lui Ioan Brătianu.

Iată în puține cuvinte cum creă el România modernă:

„După ce România a intrat în concertul Statelor Europene, a început pentru Ioan Brătianu o nouă și imensă activitate în toate direcțiunile vieții poporului român, pentru a întări pozițiunea doândită și a asigura mersul progresiv al patriei. Aci s'au vădit comoarele cunoștințelor lui.

„El a înființat mai întîiu de toate un rost în politica Statului român, adică așezarea țelului necontestat, clar și precis și înființarea mijloacelor și putințelor spre a-l ajunge.

„De la Ioan Brătianu datează în România o politică externă, o politică economică, o politică comercială, o politică socială și o politică financiară.

„Întreg Statul a căpătat o impulsione nouă și necunoscută. Ioan Brătianu dădea un avânt imens activității naționale. Așezăminte noi, puternice, fură create, așezăminte vechi reformate după base corespunzătoare cu noua pozițiune a regatului. Școalele se înmulțiră și se complectară. Banca Națională, casele de economii, creditele rurale, urbane și agricole fură înființate. Țăranilor li-se deschidea calea, ca rënd să-și poată asigura o moșie proprie. Regularea financelor Statului și echilibrarea bugetului, administrațiunea onestă și inteligentă a averei publice sunt opera lui Ioan Brătianu. Răscumpărarea căilor ferate se datorește energicei urmăririi de către dînsul a marelui scop național — că în țara românească R. mânu să fie stăpînul său propriu, a celor înaușefite și celor nelușefite.

„Mult era de făcut în această țară, rău sguđuită de o soartă grea. Precum clădirile noastre cădeau în ruine, asemenea și vechile așezăminte naționale dispăruseră.

„Pretutînderea trândăvia și trufia, invidia și iubirea de argint și de sine stricase moravurile cele bune și ca buruienile eșiră și se lășiră multe și nenumărate rele, care trebuiau stărpite. Și pe acest tărîm, Ioan Brătianu a depus o mare și constantă stăruință.

„Tare, foarte tare a închieat acest mare bărbat întreaga viață a Statului și a poporului; în cât toate încercările de a deslega aceea ce el a legat, zadarnice vor rămănea.

Aceasta este nemuritoare și glorioasă operă a lui Ioan Brătianu!

În curs de doi-spre-zece ani de zile cât a stat în capul ministerului, el a cărmuit țara ast-fel cum numai un geniu politic extra-ordinar ca al său putea s'o conducă. Nu mai stăruim zadarnic spre a mai reaminti cât a făcut în acest interval Ioan Brătianu pentru România. Cine este acele care să nu vază cât a luptat și ceea-ce a făcut Ioan Brătianu?

Nu avem de cât să privim cum Statul român stă falnic în mijlocul popoarelor europene și vom putea aprecia gigantica operă a lui! Nu avem decât să privim Statul român în toată a lui mărire și vom putea vedea ceea ce a făcut Ioan Brătianu. Nu avem de cât să privim România modernă și vom vămăne plini de admirațiune către acest om.

Ioan Brătianu, este întemeetorul Statului român din ziua de azi. Opera sa măreață va străluci de veci în Istoria poporului român. Opera sa va forma pagina de aur din viața neamului românesc.

În ziua de 20 Martie anul 1888, după un guvernământ strălucit de doi-spre-zece ani de zile, de și Adunările legislative îi dădură o majoritate sdobitoare, totuși se retrase dela putere, nevoind a se opune cu forța mișcării violente a opozițiunii și nevoind a fi martor la oprimarea rescoalei țărănești, ce intrigile străine stărniră în câte-va județe din Muntenia.

Nu este locul aci, să analizăm cauzele politice cari au determinat pe Ion Brătianu a se retrage dela putere: aceasta nu nouă ne este dat s'o facem în studiul de față. Vom spune numai, că lăsă puterea deși îi fusese încredințată, de țara întreagă. Ministerului lui, îi urmă cabinetele formațiunelor conservatoare.

Din luna lui Martie 1888, Ioan Brătianu părăsind cărma Statului, în fruntea partidului național-liberal trecu în opozițiune.

În opozițiune chiar, el făptui un act dintre cele mai importante. Încă din anul 1884, o fracțiune a partidului liberal se desiiپی de dînsul; acum mai mult ca ori când Ioan Brătianu înțelese, cât de rău este ca vechiul partid liberal să fie dezbinat și de aceea reuși a recompu marele partid liberal, odinioară. Acesta este cel din urmă act al său politic ce'l îndeplini.

În luna Aprilie 1891, se făptuiră alegerile legislative. Ioan Brătianu împreună cu Mihail Kogălniceanu și Dumtru Brătianu se prezentară spre a cere încrederea cetățenilor Capitalei; dar crudă le fu răsplata! Acești trei bărbați ce o jumătate de veac luptase în fruntea poporului din Capitală, acum erau răsplătiți cu ingratiitudine; acești trei mari oameni pe cari România i-a avut, acum se vedeau desprețuiți de acei cu cari luptau dela 1848 și până acum.

Încă de pe iarnă, boala începu a mistui pe Ioan Brătianu. Nemiloasa boală ținu pe acest mare bărbat la scumpa sa vie de lângă Pitești, la Florica, pe timpul luptelor electorale.

Dar în ziua de 4 Maiu 1891 următoarea telegramă anunță întreg poporul român de groaznica nenorocire ce avea să îndure:

Florica, 6. 45 dim.

Azi, Sâmbătă, 4 Maiu, la trei oare și cinci minute dimineața, a încetat din viață I. C. Brătianu, înconjurat de soția, copii și ginerii săi, de d-nii Dim. Brătianu și Cr. T. Brătianu, de doctorul Assaky, de D-nii D. Sturdza, Eugeniu Carada și G. C. Cantacuzino.

Ilustrul bărbat de Stat s'a stins după o suferință de zece zile. Cu dînsul dispăre omul de secole cel mai ilustru în istoria și politica țării sale. Cu dînsul dispăre o înaltă și nobilă expresiune al celui mai pur patriotism. Astăzi un mare gol s'a făcut în istoria și în politica României.

G. C. Cantacuzino.

**

Părintele poporului român se stinse din viață! Cruda moarte îl răpise!

Din Carpați până la Nistru și până în Macedonia, vîlul negru al durerii acoporea sufletelor românești,

Bade, cămeșe 'nciurate,
Rău te-am visat astă-noapte
Că năframa ta cea nouă
Era, badeo, ruptă 'n două...
Nu știu, mândră, ce o fi,
Doară noi ne-om despărți.
De ne-om despărți 'ntr'o seară
Nu ne-om vedea într'o vară,
De ne-om despărți 'ntr'o zi
Nu ne-om vedea cât om fi.

Culese de Maria Irimie.

(Din Secaș.)

Am auzit mândro eri
Că la mătă-i pare rău
Că te iubesc numai eu!
Dacă ei îi pare rău,
Să 'ngrădiască drumu meu.
Tot cu lîn și cu pelin
Ca eu mândro să nu vin!
Și cu creng de băgrin *)
Când vin mândră să mă 'nșpin.

Mândruța care mi dragă
Nici în samă nu mă bagă,

Care 'n samă m'ar băga
Nu mă trage inima.

Frunză verde de buede
În muiere nu te 'ncrede,
Că te lasă adurmit
Și pleacă unde-o vorbit
Și te lasă 'n pat beteag
Și se duce după drag.

Frunză verde lemn domnesc
Ce-am iubit nu mai iubesc
Pare-mi rău și mi rușine
C'am iubit ce nu-i de mine,
Iubit-am că n'am știut
Că ține doru-așa mult,
N'am știut și n'am gândit
Că n'are doru sfîrșit.

Mândruța cu poale scurte
Le-ar întinde, nu-i de unde,
Le-ar întinde p'un picior
Celalalt rămăne gol.

(Culese de Nicolae Vucș și Ateva Buzilă.)

Pentru lume, pentru toate,
Dracul 'și-o mai face moarte.
Dar' pentru mândruța mea
M'ași face 'n toată ziua
S'am cuțit, m'aș injunghia
Să nu știe nimenea,
Numai eu și mândruța.

Frunză verde de sulfină
M'am iubit cu a-mea vecină,
Sub sălcuța din grădină,
Grădina 'mi-s'a uscat
Numai salca 'mi-a rămas
Să se sue cucu 'n ea
Să-mi strige mândruța mea...
Dorul meu 'și-al mândri mele
Facă-l Dumnezeu o floare,
O floare mirositoare
S-o port noaptea pe răcoare,
Ziua s-o pun la cheutoare.

Nicolae Vucș, plugar.

Națiunea română plângea pe întemeietorul ei.
Ioan C. Brătianu a fost înmormântat în ziua de Mercuri 8 Maiu 1891, la via sa Florica de lângă Pitești. Aci și-a ales ultimul locaș, aci unde venea de se odihnea, când luptele cele grele ce îndura îl obosau.

Ioan Brătianu a fost înmormântat de poporul întreg. Din toate unghiurile țării românești, au venit reprezentanți să asiste la ultimul aci ce poporul îl îndeplinea conducătorului său.

Înmormântarea a fost demnă de dânsul. Tot poporul a fost față la scolară în ultimul locaș al părintelui lui.

Academia Română

Sesiunea Generală din anul 1898

Programa lucrărilor:

1. Raportul Secretarului general despre activitatea Academiei în 1897—8.
2. Alegerea Comisiunii pentru examinarea lucrărilor făcute în 1897—8.
3. Raportul Comisiunii pentru împărțirea cărților didactice din fondurile Ion Fătu și Ion Scorțeanu în 1898.
4. Alegerea Comisiunii pentru distribuirea cărților didactice din fondurile Ion Fătu și Ion Scorțeanu în 1898.
5. Raportul Comisiunii permanente a bibliotecii pentru 1897.
6. Raportul Comisiunii Fundației Adamachi pentru 1897—8.
7. Raportul Comisiunii Fundației Ion Ottetelesanu pentru 1897—8.
8. Raportul Comisiunii pentru organizarea Fundației Ion Agarici.
9. Raportul Comisiunii însărcinate cu examinarea lucrărilor făcute în 1897—8.
10. Raportul Comisiunii pentru regularea donațiilor I. Lecomte du Noüy.
11. Regularizarea fondului Gheorge Chițu.
12. Raportul Comisiunii Dicționarului limbii române.
13. Decisiune asupra legatului făcut Academiei de N. R. Danielescu.
14. Raportul traducerilor cărților bisericești. (Decis. 13 Iunie 1897.)
15. Determinarea subiectului propus de Secțiunea istorică pentru premiul Adamachi, de 5.000 lei, din 1902. (Art. 2. Reg. Adam.)
16. Determinarea subiectului propus de Secțiunea științifică pentru premiul Adamachi, de 5.000 lei, din 1903. (Art. 2. Reg. Adam.)
17. Determinarea subiectului propus de Secțiunea literară pentru premiul Eliade-Rădulescu, de 5.000 lei, din 1902.
18. Determinarea subiectului despre economia națională pentru premiul G. San-Marin, de 2.000 lei, din 1902.
19. Determinarea subiectului pentru premiul Neuschotz, de 2.000 lei, din 1903.
20. Raportul Comisiunii financiare asupra compturilor pe 1897—8.
21. Raportul Comisiunii asupra publicațiilor prezentate la premiile Năsturel-Herăscu de 4.000 lei, Lazăr de 5.000 lei și Adamachi de 5.000 lei, pentru 1898.
22. Raportul Comisiunii asupra manuscrisurilor prezentate la premiul Eliade-Rădulescu de 5.000 lei. Considerațiuni istorice și geografice asupra Basarabiei înainte de 1812 etc.
23. Raportul Comisiunii asupra manuscrisurilor prezentate la premiul Princesa Alina Știrbei, de 8.500 lei; Cartea de lectură pentru școlile secundare.
24. Alegerea Comisiunii asupra financiare pentru cercetarea compturilor pe 1897—8 și pentru formarea bugetului pe 1899—1900.
25. Alegerea Comisiunii pentru examinarea publicațiilor, cari se vor prezenta la premiile anuale din 1899: Năsturel-Herăscu de 4.000 lei, Eliade-Rădulescu de 5.000 lei și Adamachi de 5.000 lei.
26. Alegerea Comisiunii pentru examinarea lucrărilor, cari se vor prezenta la premiul Adamachi de 5.000 lei, din 1898, despre subiectul: Biserica creștină ortodoxă din România etc.
27. Alegerea Comisiunii pentru examinarea lucrărilor, cari se vor prezenta la premiul Alexandru Bodescu, de 1.500 lei, din 1899: Cercetări istorice asupra orașelor Chilia și Cetatea-Albă.
28. Alegerea Comisiunii pentru examinarea lucrărilor, cari se vor prezenta la premiul Neuschotz, de 2.000 lei, din 1899: Compendiu istoric asupra dezvoltării industriale la Români până în 1875.
29. Alegerea Comisiunii pentru examinarea lucrărilor, cari se vor prezenta la premiul Lazăr, de 5.000 lei, din 1899: Studiul hidrografic complet al unui riu etc.

30. Alegerea de 4 membri ai Academiei în locurile vacante: 2 în Secțiunea literară, 1 în secțiunea istorică, 1 în Secțiunea științifică.

31. Alegerea de membri onorari și corespondenți.

32. Formarea bugetului pentru anul 1898—9.

33. Alegerea Secretarului general pe 7 ani (1898—1905). (Art. 16 Statute.)

34. Alegerea președinților și vicepreședinților secțiunilor pentru 1898—9. (Art. 15 Statute.)

35. Alegerea Delegațiunii pentru 1898—1899. (Art. 15 Statute.)

36. Raportul Secretarului general asupra lucrărilor sesiunii generale din 1898.

Dela Sate.

Din Covăsint.

Spectată Redacțiune!

În prețitul d-voastre ziar nr. 37 apărut în 24 Febr. 8 Martie a. e. făcându-se amintire despre profeții din Covăsint, ne-am vimit cu toții despre poziția ce a luat-o on. foaie și în contra vrednicului nostru preot Ioan Mikloș căruia cereți pedeapsa cu vinovatul Ioan Cure.

Nu este adevăr că preotul Ioan Mikloș ar fi agitat pe cineva contra dlui Cure, nu este adevăr că acuza ar fi numai calumnie căci noi din gura martorilor și din gura acusatului știm că acuza e dreaptă.

Acusatul și-a recunoscut fapta pentru-ca să fie pedepsit căci ven. Consistor îl apără pentru pruncii lui.

Noi am descoperit și descoperim fărădelegea și cerem pedepsirea vinovatului.

Atâta în interesul dreptății căci nu voim să fie minciuni în foaia românească, destul răbdăm foilor străine.

Covăsint, 8 Martie 1898.

Mitru Luca, N. Colf, Arsa Luca, N. Florcaș, P. Luca, G. Berzovna, G. Luca, B. Mălai L. Toader, I. Colf.

Din Toracul-mare,

— 15 Martie a. e.

Nu pot suferi greul inimii mele care-l port asupra suferințelor bravului învățător P. Avramuț care aproape de 30 de ani e învățător în Toracul-mare și nu am putut afla intrinsul nici chiar o vină, fiindcă el și a dat toate silițele spre cultura pruncilor.

Și nu pot a nu da la iveală aceste șire fiindcă cei trecuți în partida lui Iulius, nu au trecut din cauza irmoaselor ci aceia nu au avut ce să face cu cele 8 glasuri, și sunt niște sburdalnici.

Mai departe zicem că învățătorul Avramuț a desvoitat, în Toracul-mare, pe mai mult care în loc de mulțumită au ajuns a-l vinde ca Iuda pe Christos și a-și bate joc de dînsul.

Să vede, că fii s'au răscolat asupra părinților și asupra învățătorului, care ca un bun grădinar a grijit de mulțime de pomișori sălbatici.

Dacă voește d-lui să păstorească oile nu trebuie să se miste în brânza altuia, că o perde și pe a sa. Și încă mai zic iubii cetitori și adeverece, că dînsul cu atâta frângere de creeri a uitat cu totul și de prunci că în loc de a sta frumos în sfânta biserică se bat și fac larmă pe uliță, car' dînsul se bagă în altar fără ca să iee samă că dînsul să potrivește cu copii pentru colivi.

Cu stimă:

Stefan Bucur și Pavel Negru P.

Dar pentru biserică.

Poporeanul român gr.-ort, din comuna Bălania Ioan Iota Boar, nu înțeală a-și arăta pe față dragostea către Dumnezeu, sf. biserică și națiune jertaind dia când în când câte ceva Dumnezeui căruia se închină și pe care se vede a-l iubi. Astfel la

Sfintele Rosalii a. t. a dăruit bisericii o prea frumoasă evanghelie în preț de 41 fl. Această faptă creștinească a prins rădăcini neperitoare în inima dînsului căci D-zeu l-a învrednicit a mai dăru și împodobi sfântul altar. Chiar acum, când credincioșii se apropie a se împărtași cu sf. Taine vine numitul poporean dărnice, oferind 25 fl. pentru așirea potirului, care în calitate cum era, ușor putea învenia atât pe poporeni cari au a se cumineca.

Dee bunul Dumnezeu ca fapta acțui poporean, care e mai avut în comori cerești ca pămăntești să servească de pildă celor cari sunt mai avuți în comori pămăntești ca cerești, căci: „unde e comoara voastră, acolo e și inima voastră“!

Bălania, 1898.

Simeon Cornica,
preot.

PARTEA ECONOMICĂ.

Prăsirea găiștelor.

Cotețele și curțile de găini.

Este o datină cam lașită unde nu se dă nici o îngrijire deosebită găinilor, că nu se face un loc deosebit pe seama lor, și așa ele însele își caută loc de dormit, culcându-se în podurile grajdurilor, în cotețele de porci etc. Ar trebui însă se avem mai multă grijă de ele, căci prin grijă bună și prin o alegere bună de prăsilă, ne putem înmulți averea în măsură mare, căci afară de aceea că ele ne dau fripturile cele mai bune, putem avea un venit înseunat din ouă, carne, pene și în parte și din gunoiul lor.

De coteț se poate întrebuința orice loc, făcut din orice material tare care este adăpostit împotriva frigului și se poate ușor aerisa. Cotețurile au să fie din materie tare, pentru ca dihorii, nevăstuicile și alți dușmani ai găinilor să nu poată intra ușor la ele.

Impotriva frigului încă trebuie să le ocerotim, căci ele se slăbesc prin frig mare, ear' de altă parte durmind în cotețe reci, ouă mai puțin și mai târziu.

Ca să putem micș frigul este foarte potrivit să clădim cotețele găinilor în nemijlocita apropiere a grajdurilor de vite, trebuie însă să avem grijă și la aceea, ca penele găinilor să nu se amestece cu nutrețul vitelor, căci fiind acestea mâncate de vite, ne pot face și mai mare daună.

Intrarea în cotețe este a se întocmi astfel, ca găinile să poată intra și eși ori-și-când. Nu e bine, ca găinile să petreacă noaptea în pomi, căci sunt expuse la răpirea lor de oameni și ce animale și li-se micșorează voia și de a oua. Ușa și ferestrele cotețului să se poată bine închide, ear' fereastră cotețului are să fie provăzută cu sirmă (drot) sau cu grății de sirmă, pentru-ca dihorul, pisica sau nevăstuica să nu poată străbate prin ea.

În unele locuri, când e ger, se pune pentru încălzirea aerului din coteț pe podele gunoiu proaspăt de cal într'o înălțime de 20 cm. Înălțimea aceasta se mărește în măsura înălțimii cotețului; gunoiul acesta este a se obli, căci numai așa se poate

susține dospirea de-o potrivă care dă căldură. Dar' lucrul acesta căse poate trebuie să-l încungiurăm, căci strică aerul proaspăt.

Încălzirea cotețului cu lemne se poate întocmi ca încălzirea florărilor (caselor de flori).

Cotețele sunt mai de multe-ori a se aerisa, fiindcă găinilor le place aerul curat și bun; pentru acest scop avem să scoatem gunoiul cât mai des și anume cel puțin odată pe săptămână; dacă adunăm gunoiul îl putem folosi mestecat cu altul în economiile noastre de grădinarit cu mare dobândă; nu numai în vederea folosului ce avem din gunoiul găinilor suntem dator a-l scoate din cotețe, ci mai cu seamă pentru păstrarea sănătății găinilor.

Gunoiul găinilor conține foarte multe săruri, este foarte ferbinto și are mare putere de a ajuta creșterea plantelor, mai cu seamă în vremuri umede. În secetă nu are putere de a se desvolta, ba poate să fie și păgubitor, încât întrebuințat în măsură mai mare poate să arză planta; îl putem în-deosebi întrebuința la ceapă, în, cănepă, mac și tabac.

După experiențele făcute de un econom belgian, o găină ne dă pe un an 5 chile de gunoiu. În cotețe ne curățite se înmulțesc păduchii și alte insecte stricacioase găinilor, și ca să scăpăm de ele, avem să ținem curate. Pentru ținerea curată a aerului se întrebuințează și arderea pociocasei, ear' în timpul din urmă varul, care punându-se într'un vas mic cu apă, se stinge și prin această se curăță aerul.

Precum știm, găinile petrec noaptea stând mai la 'nălțime, pentru asta avem să punem rude de stat și anume într'o mărime de asemenea. Întrebuințarea rudelor treptate nu este potrivită, fiindcă găinile își aleg totdeauna locul cel mai înalt de odihnă și astfel muncindu-se a se sul pe rudele cele mai înalte se bat și se mușcă, prin ceea-ce apoi de multe ori pică, se rănesc, ba și mor, mai cu seamă cele tinere. Grosimea rudelor are să fie dela 3—4 cm., să nu fie rotundă, nici netedă, pentru-ca găinile sa se poată acăța mai ușor. Rudele au să fie dela 30—35 cm., de parte una de alta; se înțelege de sine, că și aceste au să fie des curățite.

Este bine să punem lângă rude scărișoară, pe care să poată ajunge mai ușor la ele.

Este mai bine apoi să podim cotețele găinilor cu scânduri, căci se pot mai ușor ținea curate; dacă avem nu o putem face atunci avem să presărăm năsip curat pe pământul cotețului.

Peste tot avem să îngrijim ca cotețele găinilor să fie în locuri luminate, unde găinile să nu fie jignite de odihnă.

Iuliu Bardos.

305 szám.
1898 bvg rh.

Arverési hirdetés.

Alulírott kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102 §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy az abrudbányai kir. járásbírótság 2061 1898 számú végzése folytán Dr. Pap Lőrincz ügyvéd által képviselt Abrudbányai David Samu javára a fortuna bánya társulat ellen 369 frt 17 kr. tőke, ennek 1897 évi Szept. hó 30 napjától számítandó 5% kamatai és eddig összesen 61 frt 74 kr. perköltés követelés erejéig elrendelt biztosítási végrehajtás alkalmával bíróság 898 25/1. foglalt és 779 frt becsült a foglalási jkönyv 1 től 38 tételig 1 vas szekrény 1 íróasztal 1 gözmozdony, 1 Gép Csavar, 36 vas sinek, különböző vas eszközök és vas nemüekből álló iugóságok nyilvános árverés útján eladtnak.

Mely árverésnek az abrudbányai kir. járásbírótság idézett sz. kiküldést rendelő végzése folytán a helyszínén, vagyis Abrudbányán és Bucsumban a banya órházba leendő eszközlésére 1898. ik év márczius hó 23-ik napjának delelőtt 9 és 11 órája határidőül kitzetnek és ahhoz a venni színdékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108 §-ban megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő. Végül felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégítéshez tartanak jogott, a mennyiben részükre foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéseig alólírt kiküldöttnek vagy írásban beadni avagy pedig szóval bejelenteni tartoznak.

A törvényes határidő a hirdetések a bíróság tábláján kifüggesztését követő naptól számítatik.

Kelt Abrudbányán, 1898-ik évi márczius hó 14 nagján.

Szabo Dénes

kir. bír. végrehajtó,

Banca generală de asigurare mutuală.

(33) 43—
„TRANSILVANIA“
IN SIBIU.

asigurează pe lângă condițiunile cea mai favorabile:

1. in contra pericolului de foc și exploziune; clădiri de ori-ce fel, mărfuri, produse de câmp, mobile etc;

2. pe viața omului in toate combinațiunile, precum: asigurări de capitaluri in cazul morții și pentru terminuri fixate, de zestre și de rente.

Deslușiri să dau, și oferte de asigurări să primesc din comitatele: Arad, Bichiș, Bihor, Ciánud, Caraș-Severin, Timiș și Torontal prin

Agentura principală din Arad.

(Strada Széchenyi Nr. 1, casa dlui avocat Dr. Virgil Bogdan, etagiul al II.)
precum și prin agenturile cercuale și speciale.

Cel mai sensationaal roman al literaturii moderne. In limba engleză s'a vindut in cincizeci de mii de exemplare. Succes colosal. Tradus in toate limbile europene.

In românește de Afin dela Tuscia a apărut acum.

TRILBY

Prețul unui exemplar: direct fl. 1.30. In librăriile din monarchie fl. 1.60. In România și străinătate 4 lei.

133 5—10

Deposit general:

Afin dela Tuscia, tipografia Uhrmann, Temesvár Ungaria.

„Cassa de păstrare în Mercurea“ societate pe acții.

Primește depuneri spre fructificare sub următoarele condițiuni:

1. Depuneri făcute de particulari cu anunț de 30 zile cu 5%.

2. Depuneri făcute de particulari cu anunț de 3 (trei) luni cu 5¹/₂%.

3. Depuneri făcute de biserici, școale, corporațiuni culturale, ori cu scop de binefacere cu 6%.

Permițând starea cassei, depunerile se respătesc îndată și fără anunțare.

Contribuția erarială pentru sumele depuse se plătește prin institut

Regulamentul special pentru depuneri, la cerere se trimite ori-și-cui gratuit.

Depuneri, ridicări și anunțări se pot face prin postă și se resolvă cu reintoarcerea ei.

DIRECȚIUNEA

„Cassei de păstrare in Mercurea“

9—10

SOCIETATE PE ACȚII

121

Credit personal pe amortisație

Exoperez:

Împrumuturi ieftine pe amortisare

de mai mulți ani și fără cheltueli prealabile,

funcționarilor publ. și oficerilor cu leafă minimală de 900 fl.

(95) — 27

ori

cu rentă viageră de cel puțin 500 fl.

mai departe

Împrumuturi amortisaționale pe moșii și case la oraș

cu 4% 4¹/₂ și 5%

precum și amortisație corespunzătoare.

Convertesc împrumuturi cu camete mai mari.

La dorință anticipez speșele de intabulare.

Szücs F. Vilmos

Institut de împrumut pe imobile și moșii

ARAD, Fő-ut Nr. 5, vis-à-vis cu moara Széchenyi.